

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Student je spotřebitel: ÚS redefinoval smluvní vztahy se soukromými VŠ

Recentní nálezn Ústavního soudu ze dne 5. 2. 2025, sp. zn. IV. ÚS 2093/24 (dále jen „Nález“) přináší zásadní posun v pohledu na vztahy mezi studenty a soukromými vysokými školami, které nově klasifikuje jako vztahy spotřebitelské. Tím poskytuje studentům značně rozšířenou právní ochranu, a vysokým školám naopak zpřísňuje požadavky na nastavení parametrů studia a jejich smluvní ukotvení. Tento článek si klade za cíl shrnout dosavadní vývoj tuzemské rozhodovací praxe k dané otázce, výklad Soudního dvora EU (dále jen „SDEU“) k východiskům ochrany spotřebitele, samotný závěr Ústavního soudu a praktické dopady tohoto rozhodnutí na jeho adresáty.

Dosavadní rozhodovací praxe - studenti mimo ochranu spotřebitelského práva

V české rozhodovací praxi byl dlouhodobě prosazován názor, že smluvní vztah mezi studentem a soukromou vysokou školou nelze subsumovat pod pojem spotřebitelské smlouvy. Ten v zásadě pramenil z jediného rozhodnutí Nejvyššího soudu z roku 2014^[1], ve kterém Nejvyšší soud při posuzování uplatnění finančního limitu přípustnosti dovolání podle § 238 odst. 1 písm. c) OSŘ akcentoval právní formu žalobkyně (soukromé vysoké školy) coby obecně prospěšné společnosti, a veřejnoprávní povahu poskytované služby, která umožňuje realizaci ústavně zaručeného práva na vzdělání ve smyslu čl. 33 odst. 1 Listiny základních práv a svobod zabezpečením přístupu k vysokoškolskému vzdělávání. Z těchto důvodů Nejvyšší soud odmítl kvalifikovat vztah mezi studentem a soukromou vysokou školou jako vztah spotřebitelský.

Tento závěr byl ustálen i rozhodnutím Nejvyššího soudu z roku 2018^[2], podle kterého pro posouzení smlouvy o studiu na soukromé základní škole z hlediska § 1810 OZ nestačí toliko zjištění, že jde o soukromou školu zřízenou ve formě společnosti s ručením omezeným (tedy obchodní korporací založenou za účelem podnikání a vytváření zisku), ale je třeba přihlídnout k prejedikaturou zdůrazňovanému poskytování veřejné služby^[3] - vzdělávání, jakož i způsobu financování školského zařízení (zejm. z veřejných prostředků) či nakládání s utrženým ziskem.

Jak bývá zvykem, tato rozhodnutí vyvolala v rozhodovací praxi nižších instancí markantní „snowball effect“, kdy soudy ve sporech mezi soukromými školami a jejich studenty aplikaci ustanovení na ochranu spotřebitele bez dalšího vylučovaly, konkrétních okolností jednotlivých případů nedbaje.^[4] Lze však nalézt i čestné výjimky, které přílišnou paušalizaci (z mého pohledu správně) odmítaly.^[5]

Pojetí ochrany spotřebitele optikou výkladu SDEU

Ústavní soud však v Nálezu upozornil, že výše popsané pojetí Nejvyššího soudu odporuje judikatuře SDEU, která formuluje základní principy evropského spotřebitelského práva. Šlo zejména o rozhodnutí:

- *Zentraler zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs* (rozsudek ze dne 3. 10. 2013, sp. zn. C-59/12), podle kterého i subjekty veřejnoprávní povahy (v projednávané věci veřejnoprávní zdravotní pojišťovna) musí být považovány za podnikatele, pokud vykonávají výdělečnou činnost, nehledě na jejich právní formu a činnost ve veřejném zájmu;

- *Kamenova* (rozsudek ze dne 4. 10. 2018, sp. zn. C-105/17), kde SDEU při klasifikaci subjektu jako podnikatele zdůraznil nutnost přihlídnutí ke konkrétním faktickým okolnostem smluvního vztahu a specifikám výkonu obchodní činnosti, jako jeho soustavnost, ziskový účel, informační asymetrie, plátcovství DPH apod.;
- *Karel de Grote* (rozsudek ze dne 17. 5. 2018, sp. zn. C-147/16), podle kterého i veřejně financovaná vysoká škola může být v některých aktivitách považována za podnikatele, pokud tyto činnosti vykazují znaky ekonomické služby poskytované za úplatu.

SDEU tedy dlouhodobě trvá na tom, že žádná činnost - včetně vzdělávání - není *a priori* vyloučena z působnosti spotřebitelského práva, pokud je poskytována za úplatu a v rámci ekonomické/obchodní činnosti. Zároveň uznává štěpený status, kdy jeden subjekt může být v některých činnostech podnikatelem, v jiných nikoli.

Závěry Ústavního soudu a dopady v praxi

S poukazem na výše shrnuté závěry SDEU Ústavní soud v Nálezu zcela jednoznačně a rezolutně^[6] odmítl dosavadní výklad, podle něhož jsou soukromé vysoké školy vyloučeny z režimu spotřebitelských vztahů. Naopak konstatoval, že soukromá vysoká škola, která je obchodní společností zapsanou v obchodním rejstříku (v konkrétním případě se jednalo o školu ve formě akciové společnosti), vykonává ekonomickou činnost soustavně, za úplatu a v konkurenčním prostředí, a tedy v intencích výše popsané rozhodovací praxe splňuje znaky podnikatele, přičemž do smluvního vztahu se studentem vstoupila v rámci její podnikatelské činnosti a s podnikatelským záměrem. Na druhé straně student vystupuje mimo rámec podnikatelské činnosti, a proto není důvod mu odeprít spotřebitelskou ochranu.

Jakkoli v konkrétním případě vedl zásah Ústavního soudu pouze k vrácení věci Nejvyššímu soudu k meritornímu projednání podané dovolání, Nález má mnohem dalekosáhlejší účinky, neboť s ohledem na poměrně jednoznačnou formulaci^[7] neposkytuje zcela žádný prostor pro odlišný výklad a značně rozšiřuje práva studentů nejen v rovině procesní (přístupem k Nejvyššímu soudu bez ohledu na hodnotu sporu, ale i k mimosoudnímu řešení sporů u ČOI), ale i materiální, prostřednictvím ochranných ustanovení OZ či zákona o ochraně spotřebitele, vč. informační povinnosti podnikatele, zdánlivosti zneužívajících ujednání či preference výkladu nejpriznivějšího pro spotřebitele.

Nález se pak sice formálně týká pouze soukromých vysokých škol, nelze však vyloučit, že obdobné principy mohou být v budoucnu aplikovány i na některé činnosti veřejných vysokých škol (srov. výše zmiňované rozhodnutí ve věci *Karel de Grote*). Pokud například veřejná vysoká škola poskytuje vedle standardního studia i placené programy celoživotního vzdělávání, jazykové kurzy nebo profesní přípravy s jasným komerčním zaměřením, mohou být tyto činnosti rovněž kvalifikovány jako podnikatelské, a studenti těchto programů jako spotřebitelé.

Nález tak představuje zásadní průlom nejen v rovině právní teorie, ale i v každodenní praxi soukromých vzdělávacích institucí. V kontextu rostoucího významu soukromého vysokoškolského sektoru v ČR Ústavní soud otevřel cestu k důsledné ochraně studentů a dal jasně najevo, že vzdělání poskytované za úplatu podléhá stejným pravidlům jako každá jiná služba na trhu. Soukromým školám tak nezbyvá než se těmto pravidlům přizpůsobit a odpovídajícím způsobem revidovat smluvní dokumentaci.

Mgr. Marek Lukáš,
advokátní koncipient

**sokol
novák
tdpa**

Sokol, Novák, Trojan, Doleček a partneři, advokátní kancelář s.r.o.

Na strži 2102/61a
140 00 Praha 4

Tel.: +420 270 005 533

e-mail: info@sntd.cz

-
- [1] usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 33 Cdo 4532/2014
- [2] rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2019, sp. zn. 33 Cdo 3805/2018
- [3] ve smyslu § 2 odst. 3 zákona č. [561/2004](#) Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- [4] srov. např. rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 25. 2. 2021, č. j. 25 Co 1/2021-185
- [5] srov. např. rozsudek okresního soudu v Chebu ze dne 3. 6. 2022, č. j. 9 C 421/2021-205
- [6] V částech rozhodnutí Ústavní soud dokonce označil argumenty Nejvyššího soudu za „absurdní“.
- [7] srov. hned první odstaven Nálezu: „Ústavní soud poprvé řeší otázku, zda smlouva uzavřená mezi studentem a soukromou vysokou školou je smlouvou spotřebitelskou. Podle Ústavního soudu tomu tak je, proto se uplatní výjimka ze zákonné výluky civilního dovolání.“

Další články:

- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)
- [Když model počítá správně, ale závěr je zavádějící: limity AI při oceňování podniků](#)
- [Vyčlenění rodinných nemovitostí \(i v podobě podílu v bytovém družstvu\) do svěřenského fondu](#)
- [Sport versus EU - aktuální sportovní kauzy rozhodované Soudním dvorem EU](#)
- [Dokazování negativních skutečností ve sporném řízení](#)
- [Neoprávněný odběr elektřiny - překvapení vlastníka?](#)
- [Rodič u dítěte v nemocnici: právo na přítomnost neznamená bez dalšího právo na přespání na jip/jirp](#)
- [Pokuta za švarcsystém kurýrů Rohlíku potvrzena Ústavním soudem](#)
- [Metropolitní plán schválen. Je Váš projekt v bezpečí?](#)
- [Posouzení shody dle AI Act - zkušenosti z praxe](#)